

**ПОЛІТИЧНА ДУМКА
XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТЬ:
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ І ДОКТРИНАЛЬНИЙ
ПІДХОДИ**

Підручник

У 2-х томах

ТОМ 1. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

За загальною редакцією доктора політичних наук Хоми Н. М.

Львів
Видавництво «Новий світ-2000»
2020

УДК 32 “19/20” (075.8)
ББК Ф1(0) 6я73-1
П 504

Рекомендовано до друку Вченими радами:

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 5 від 31.05.2016 р.);

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 14 від 13.05.2016 р.);

Київського національного університету будівництва і архітектури (протокол № 44 від 27.05.2016 р.);

Національного університету «Острозька академія» (протокол № 14 від 30.06.2016 р.);

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (протокол № 1 від 29.08.2016 р.);

Львівського національного університету імені Івана Франка, філософського факультету (протокол № 200/7 від 03.10.2016 р.);

Класичного приватного університету (м. Запоріжжя) (протокол № 3 від 26.10.2016 р.);

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 3 від 27.10.2016 р.).

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Токовенко О. С. – доктор філософських наук, професор, декан факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Цвях В. Ф. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Шайгородський Ю. Ж. – доктор політичних наук, заслужений працівник освіти України, головний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України

П 504 Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горба-тенко та ін.]. – Львів : «Новий Світ-2000», 2020. – Т. 1. – 516 с.

У підручнику проаналізовано генезу розвитку світової політичної думки у ХХ – на початку ХХІ століття. Представлено основні напрямки вивчення політичної проблематики за методологічним (том 1) і доктринальним (том 2) підходами до аналізу.

Для студентів-політологів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, політичних діячів, а також для усіх, хто цікавиться політикою та політичною наукою, історією її еволюції.

ISBN 978-966-97585-8-3

УДК 32 “19/20” (075.8)
ББК Ф1(0) 6я73-1

© Авторський колектив, 2020

© За заг. ред. Н. М. Хоми, 2020

© «Новий світ-2000», ФОП Піча С.В. 2020

ПЕРЕДМОВА

Історія політичної думки є фундаментальною історико-теоретичною дисципліною в процесі підготовки майбутніх політологів. У вітчизняному сегменті навчальної літератури уже є вагомі напрацювання з нормативного курсу «Історія політичної думки» для студентів-політологів.

Найскладнішою частиною курсу «Історія політичної думки» є новітній період – ХХ – початок ХХІ століття. У цей час зростає роль політики загалом, і відповідно це зумовило формування новітніх методологічних підходів, видозміну попередніх теоретико-методологічних засад аналізу політики, виникнення новітніх політичних доктрин тощо. Велике різнобарв'я політичних ідей потребує систематизації, аналізу для уможливлення представлення студентству у межах вивчення курсу «Історія політичної думки» усієї палітри тогочасних політичних ідей.

Підручник є продовженням розпочатої серії навчальної літератури з історії політичної думки. Зокрема, у 2014 році вийшло друком енциклопедичне видання¹, яке охопило 616 гасел-персоналій. На початку 2016 року побачив світ підручник «Історія політичної думки»², який комплексно охопив усю еволюцію політичної думки – від зародження до сьогодення. Власне останнє видання стало поштовхом до підготовки цієї книги, адже теми, присвячені саме новітньому періоду еволюції політичної думки, виявилися найскладнішими, потребували розширення, деталізації, охоплення полем аналізу нових персоналій, методологічних підходів.

Підручник має особливості структури. Матеріал структурований у два томи, у яких історія політичної думки ХХ – початку ХХІ століть розкрита під певним кутом зору: *том 1* «Методологічний підхід», *том 2* «Доктринальний підхід».

У *першому* томі підручника ми звертаємося до вивчення методологічних підходів до аналізу політичного (вивчаються політичні ідеї представників неоінституціоналізму, системного та постсистемного підходів, символічного інтераціоналізму, соціального конструктивізму, постмодернізму, семіотики та ін.). У порівнянні з попереднім комплексним підручником, на сторінках цього видання представлений аналіз багатьох нових методологічних підходів: структуралістського та постструктуралістського, аксіологічного, герменевтичного, психоаналітичного, а також теорія ігор, мережевий і компаративний аналіз та ін.

У *другому* томі підручника історія політичної думки представлена через виклад доктринальних підходів, сформульованих у творчому доробку її представників (неолібералізм, неоконсерватизм, соціал-демократія, екологізм, комунізм, неомарксизм та ін.). У порівнянні з попереднім підручником, на сторінках цього видання представлений аналіз багатьох нових доктринальних підходів: неоанархізму, утилітаризму, лібертаризму, комунітаризму, солідаризму, глобалізму, анти- та альтерглобалізму, реалізму і неореалізму та ін.

---

¹ Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2014. – 765 с.

² Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [І. В. Алексеєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна]. – Л. : Новий Світ-2000, 2016. – 1000 с.

Підручник за такою методикою викладу є безумовною новацією у викладі навчальної дисципліни «Історії політичної думки» для студентів-політологів.

Авторами рукопису є викладачі-політологи з низки вузів України (Львівського національного університету ім. І. Франка, Національного університету «Острозька академія», Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Київського національного університету будівництва і архітектури, Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв) та ін.). Попри чисельний склад авторського колективу (чотири десятки докторів і кандидатів політичних і суміжних наук), усі теми підручника витримані в єдиній стилістиці та логіці викладу матеріалу, що було складним завданням із огляду на авторський почерк кожного дослідника.

Підручник відповідає вимогам, що встановлені до такого типу навчальної літератури для студентів вищих навчальних закладів України. Поданий матеріал викладений достатньо доступно для студентів; він є об'єктивним, науковим, логічно послідовним. Запропонований авторським колективом тематичний виклад покликаний навчити читача не лише засвоїти матеріал, але й опрацювати практикум, самоперевірити засвоєння матеріалу за контрольними завданнями. Кожна тема завершується об'ємним переліком джерел (як першоджерел, так і наукових праць із теми); особливий акцент авторським колективом зроблено на презентацію саме україномовних перекладів і концептуальних розробок вітчизняних учених, аби показати генезу вітчизняної політичної науки. Водночас, інформаційні прогалини заповнені іншомовними джерелами, до яких скеровують студентів автори тем.

Особливістю підручника є стиль викладу матеріалу: нелегкий для засвоєння теоретико-методологічний аналіз поглядів представників історії політичної думки автори наповнюють цитатами, крилатими висловлюваннями, ілюстративним матеріалом. Це допомагає у сприйнятті матеріалу, акцентує увагу студента до найважливішого у кожній темі.

Зичимо кожному читачеві допитливості у пізнанні глибини мудрості, закладеної в історії політичної думки, поглиблювати свої пошуки, відкривати нові її сторінки. Сподіваємося, названа тріада видань (енциклопедичний словник і два підручники) стане добрим помічником громаді студентів-політологів у вивченні об'ємної та багатогранної історії політичної думки.

*Науковий редактор видання
доктор політичних наук **Н. М. Хома**,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Авторський колектив (том 1)

Тема 1. Політичні ідеї представників неоінституціоналізму – д-р політ. н., проф. *Пережуда Є. В.* (Київський національний університет будівництва і архітектури, кафедра політичних наук)

Тема 2. Політичні ідеї представників системного підходу – д-р політ. н., проф. *Семигіна Т. В.* (Академія праці, соціальних відносин і туризму, кафедра соціальної роботи і практичної психології)

Тема 3. Політичні ідеї представників символічного інтеракціонізму – д-р політ. н., проф. *Гулай В. В.*, канд. іст. н., доц. *Малик І. Р.* (Національний університет «Львівська політехніка», кафедра міжнародної інформації)

Тема 4. Політичні ідеї представників постсистемних підходів до аналізу макрополітики – д-р політ. н., проф. *Кривошеїн В. В.* (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, кафедра соціології)

Тема 5. Постмодерні підходи до аналізу політики – д-р політ. н., проф. *Горбатенко В. П.* (Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, відділ правових проблем політології), канд. політ. н., доц. *Гарбадин А. С.* (Львівський національний університет імені Івана Франка, кафедра теорії та історії політичної науки)

Тема 6. Структуралістський і постструктуралістський підходи до аналізу політики – д-р філос. н., проф. *Кущепал С. В.* (Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра гуманітарних та соціально-економічних навчальних дисциплін)

Тема 7. Аксіологічний підхід до аналізу політики – канд. юрид. н., доц., докторант *Дьоміна О. С.* (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, кафедра політичних наук)

Тема 8. Методологія встановлення порядку денного та її застосування у політичній науці – д-р політ. н., проф. *Кривошеїн В. В.* (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, кафедра соціології)

Тема 9. Психоаналітичний підхід до аналізу політики – канд. політ. н., доц. *Гарбадин А. С.* (Львівський національний університет імені Івана Франка, кафедра теорії та історії політичної науки)

Тема 10. Семіотична парадигма сучасних політологічних досліджень – канд. юрид. н., доц. *Павлишин О. В.* (Національна академія внутрішніх справ, кафедра філософії права та юридичної логіки)

Тема 11. Аналіз політики представниками неомарксизму – канд. політ. н. *Соловйова А. С.* (Чорноморський національний університет імені Петра Могили, кафедра політичних наук)

Тема 12. Політичні ідеї постмарксистів – д-р філос. н., проф. *Зінченко В. В.* (Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України)

Тема 13. Еволюція парадигми соціального конструктивізму як постнекласичної теорії пізнання – канд. політ. н., доц., докторант *Угрин Л. Я.* (Львівський національний університет імені Івана Франка, кафедра теорії та історії політичної науки)

Тема 14. Політичні ідеї представників теорії суспільного вибору – канд. політ. н. *Лушагіна Т. В.* (Чорноморський національний університет імені Петра Могили, кафедра політичних наук)

Тема 15. Теорія ігор як методологія аналізу політичної взаємодії – канд. н. з держ. упр., доц. *Лебедюк В. М.* (Національний університет «Острозька Академія», кафедра політології)

Тема 16. Компаративний метод у політичній науці: аналіз підходів представників – канд. соціол. н., доц. *Демичева А. В.* (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, кафедра соціології)

Тема 17. Політична герменевтика: аналіз підходів представників – канд. політ. н., доц. *Тишкун Ю. Я.* (Національний університет «Львівська політехніка», Інститут гуманітарних та соціальних наук, кафедра політології та міжнародних відносин)

Тема 18. Політичні ідеї представників мережевого аналізу – канд. політ. н., доц. *Макух О. Є.* (Національний університет «Львівська політехніка», Інститут гуманітарних та соціальних наук, кафедра соціології та соціальної роботи)

Тема 19. Політичні аспекти ідей представників синергетики – д-р політ. н., проф. *Новакова О. В.* (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, кафедра політичних наук)

ЗМІСТ

Тема 1. Політичні ідеї представників неінституціоналізму	14
1.1. Неінституціоналізм як теоретичний підхід до вивчення політики	14
1.2. Історичний інституціоналізм (Ч. Тілли, Т. Скокпол).....	18
1.3. Неінституціоналізм раціонального вибору (К. Шепсл, Е. Остром, Б. Вейнгаст та ін.)	21
1.4. Нормативний (Дж. Марч, Й. Олсен), соціологічний (У. Скотт, Дж. Мейер, П. ДіМаджіо, У. Пауел) та інші напрями неінституціоналізму	23
1.5. Теорія інституційних матриць С. Кірдіної	26
1.6. Концепції інституційної динаміки (Д. Норт, С. Гантінгтон, Р. Скаанінг, В. Меркель) і моделі інституційних змін.....	30
Тема 2. Політичні ідеї представників системного підходу	37
2.1. Уявлення про систему та системність. Можливості застосування системних підходів у політичній науці	37
2.2. Предтечі системних підходів до вивчення політики. Формування загальної теорії систем	41
2.3. Теоретичні моделі політичної системи Т. Парсонса та Д. Істона.....	43
2.4. Г. Алмонд і його теорія політичної системи	47
2.5. Інформаційно-кібернетична модель К. Дойча	50
2.6. Н. Луман: соціальні та самореферентні системи.....	52
2.7. Класифікації політичних системи Ж. Блонделя та Е. Хейвуда як зв'язок між системним і компаративістськими підходами	56
Тема 3. Політичні ідеї представників символічного інтеракціонізму	62
3.1. Дослідницька методика символічного інтеракціонізму як теоретико- методологічного напрямку дослідження політичної сфери	62
3.2. Суспільство, соціальні групи й індивіди крізь призму «органічного» підходу Ч. Х. Кулі та аналізу соціальних ситуацій У. Томаса.....	64
3.3. Теорія символічної інтеракції Дж. Г. Міда як підстава для розвитку ідеології неолібералізму	67
3.4. Концептуалізація символічного інтеракціонізму в роботах Г. Блумера.....	71
3.5. Візії групової дії та соціального контролю Т. Шибутані	72
3.6. Соціальна взаємодія в дослідженнях Г. П. Беккера.....	74
3.7. Розвиток ідей символічного інтеракціонізму представниками Айовської школи (М. Кун, Т. МакПартленд)	75
3.8. Специфіка відображення соціальної інтеракції представниками соціодраматургійного підходу (Е. Гофман, К. Д. Бурк, В. У. Тернер, Г. Дж. Мак-Колл).....	76
Тема 4. Політичні ідеї представників постсистемних підходів до аналізу макрополітики	84
4.1. Загальна характеристика постсистемних теорій макрополітики	84
4.2. Девелопменталістський підхід до аналізу макрополітики	86

4.2.1. Політичні підходи представників економічної девелопменталістської традиції (В. У. Ростоу).....	86
4.2.2. Концептуальні підходи представників політичної девелопменталістської традиції (Д. Е. Аптер, А. Г. Франк)	87
4.3. Теорія суспільства ризику (У. Бек, Е. Гіденс).....	90
4.4. Теорія макдональдизованого суспільства (Дж. Рітцер)	93
4.5. Теорія багатоскладного суспільства (А. Лейпхарт).....	95
4.6. Теорія глобального суспільства (Х. Булл)	97
4.7. Школа світ-системного аналізу (І. Валерстайн)	101
Тема 5. Постмодерні підходи до аналізу політики	106
5.1. Ідеологічний відкат історії: від модерну до постмодерну	106
5.2. Постмодернізація: заперечення універсальних моделей суспільно-політичних перетворень	110
5.3. Постмодерна дослідницька стратегія: політологічний вимір.....	112
5.4. Людина і політика епохи постмодерну у дослідницьких підходах Р. Інлегарта, М. Кастельса та А. Етціоні	114
5.5. Ж.-Ф. Ліотар про критику метанаративів.....	117
5.6. Концепція деконструкції Ж. Дерріди.....	120
5.7. Ж. Бодрійяр про симулятивний характер політики	122
5.8. Політичний потенціал номадологічного та шизоаналітичного проєктів Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі	124
Тема 6. Структуралістський і постструктуралістський підходи до аналізу політики	130
6.1. Методологія структуралізму та можливості її застосування до аналізу політичної реальності.....	130
6.2. Ф. де Сосюр – предтеча структуралізму: внесок у формування структуралістської методології.....	133
6.3. Методологія постструктуралізму: онтологізація текстуальності політичного дискурсу	135
6.4. «Тель Кель» – демістифікація ідеології західного суспільства другої половини ХХ ст.	137
6.5. Р. Барт – теоретик французького постструктуралізму.....	139
6.6. Краєтологічна концепція М. Фуко	142
6.7. Революційний лінгвопсихоаналіз Ю. Крістевої, його місце у політологічному дискурсі другої половини ХХ ст.	146
6.8. Значення структуралістсько-постструктуралістської методології аналізу політики для подальшого розвитку політичної науки.....	148
Тема 7. Аксіологічний підхід до аналізу політики	151
7.1. Філософські витоки аксіологічного підходу до аналізу політики.....	152
7.2. Еволюція аксіологічного підходу в історії політичної думки:	155
7.2.1. Аксіологічні підходи до осмислення політики у працях старосхідних і античних мислителів (Конфуцій, Платон, Арістотель, Полібій та ін.).....	155

7.2.2. Ціннісний догматизм доби Середньовіччя (Августин «Блаженний» Аврелій).....	157
7.2.3. Трансформація системи цінностей епохи Відродження (Н. Мак'явеллі)	159
7.2.4. Аксиологічні підходи до осмислення державного буття у Новий час (Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Г. Гегель)	160
7.3. Формування аксиологічної теорії XIX – першої половини XX ст.:	163
7.3.1. Аксиологічні підходи мислителів другої половини XIX – початку XX ст. (М. Вебер, О. Шпенглер)	163
7.3.2. Ціннісна парадигма як характеристика творчої спадщини мислителів 40–60-х рр. XX ст. (П. Сорокін, А. Дж. Тойнбі, Т. Парсонс).....	164
7.4. Аксиологічний підхід у політичній думці другої половини XX – початку XXI ст. (Д. Белл, С. Гантінгтон, Ф. Фукуяма, М. Кастельс, Е. Тоффлер).....	165
7.4.1. Ціннісні орієнтації постіндустріального, інформаційного суспільства в інтерпретації Д. Белла	165
7.4.2. Ціннісна концепція С. Гантінгтона кризь призму цивілізаційного розколу.....	171
7.4.3. Аксиологічний підхід Ф. Фукуями до «кінця історії»	173
7.4.4. Аксиологічні засади моделі інформаційного та інформаціонального суспільства М. Кастельса.....	176
7.4.5. Футурологічний прогноз зміни аксіосфери Е. Тоффлера	180
7.5. Місце та роль аксиологічного підходу в сучасній методології політичної науки.....	184
Тема 8. Методологія встановлення порядку денного та її застосування у політичній науці	191
8.1. Загальна характеристика теорії встановлення порядку денного та її методологічне значення	191
8.2. Визначення суспільних проблем і роль мас-медіа у їх конструюванні (М. Е. Мак-Комбс, Д. Л. Шоу).....	193
8.3. Стадійний підхід до дослідження встановлення політичного порядку денного (Е. Е. Шатшнайдер, Р. В. Кобб, Ч. Д. Ельдер)	196
8.4. Цикли уваги до проблеми (Е. Даунс, Т. О'Ріордан, Б. І. Петерс, Б. В. Гогвуд)	200
8.5. Модель політико-управлінських потоків і встановлення порядку денного (Дж. В. Кінгдон, Дж. В. Діарінг, Е. М. Роджерс).....	204
8.6. Теорія акцентованої рівноваги (Ф. Р. Баумгартнер, Б. Д. Джонс)	207
Тема 9. Психоаналітичний підхід до аналізу політики	214
9.1. Психоаналітичний підхід до аналізу політики З. Фрейда:.....	214
9.1.1. З. Фрейд – основоположник психоаналізу	215
9.1.2. З. Фрейд про ірраціональну природу політики. Постфрейдівський психоаналіз	218
9.2. Концепція «колективного несвідомого» К. Г. Юнга.....	220

9.3. А. Адлер про гіперкомпенсацію у політиці.....	222
9.4. Психоаналітичний підхід до політики Г. Лассуела.....	224
9.5. Функціонально-психологічна теорія «політичної підтримки» (Д. Істон, Дж. Денніс).....	228
9.6. Основні положення гуманістичної психології щодо політики. Е. Фромм про «втечу від свободи»	230
9.7. Когнітивізм у політичній психології. Теорія когнітивного дисонансу.....	233
9.8. Психоаналіз Ж. Лакана: специфіка політологічної експлікації.....	235
9.9. Критика «постідеологічності» суспільства С. Жижеком.....	237
Тема 10. Семіотична парадигма сучасних політологічних досліджень.....	242
10.1 Семіотична методологія та можливості її застосування в політичній науці	242
10.2. Формування семіотико-політичних ідей (стойки, св. Августин, Р. Бекон, У. Оккам, схоласти, Дж. Локк, В. фон Гумбольдт)	245
10.3. Становлення семіотики як галузі знань і методологічної парадигми політичних досліджень (Ч. С. Пірс, Ф. де Сосюр, Ч. В. Морріс).....	249
10.4. Уявлення про знаковість на межі ХІХ–ХХ ст. та їх значення для розвитку семіотики політики (О. Потебня, М. Крушевський, П. Сорокін, Г. Шпет).....	251
10.5. Витоки та специфіка творчості представників тартусько-московської семіотичної школи (М. Бахтін, Ю. Лотман, О. П'ятигорський).....	255
10.6. Семіотико-політичні ідеї у творчості мислителів ХХ ст.(У. Уорнер, Р. Барт, М. Фуко, Ж. Бодрійяр, Ф.-Ж. Салазар, Ж. Дерріда).....	257
10.7. Сучасна семіотика політики на пострадянському просторі: основні категорії та напрями досліджень	260
Тема 11. Аналіз політики представниками неомарксизму	265
11.1. Методологія неомарксизму та можливості її застосування в політичній науці	265
11.2. Предтечі методологічного напрямку неомарксизму та їхній внесок у його формування (А. Грамші, Д. Лукач, К. Корш).....	267
11.3. Неомарксизм Франкфуртської школи:	271
11.3.1. Концепція «тотального заперечення» М. Горкгаймера.....	272
11.3.2. Дослідження авторитарної особи Т. Адорно.....	273
11.3.3. «Одновимірна людина» Г. Маркузе	274
11.4.Радикальний гуманізм Е. Фромма.....	276
11.5. Фрейд-марксизм В. Райха	279
11.6. Екзистенціалістський марксизм (Ж.-П. Сартр, К. Касторіадіс, К. Лефор)	280
11.7. «Філософія надії» Е. Блоха	283
11.8. Структуралістський марксизм Л. Альтюссера	285
11.9. Неомарксистські ідеї А. Н. Чомскі.....	287
11.10. Комунікативна раціональність Ю. Габермаса.....	289

11.11. Значення неомарксистського підходу до аналізу політики для подальшого розвитку політичної науки.....	291
Тема 12. Політичні ідеї постмарксистів.....	296
12.1. Постмарксист: світоглядні взаємозв'язки та ідейна спадковість	296
12.2. Соціально-політичні та соціально-економічні ідеї представників постмарксисту	299
12.3. Постструктуралістський напрям постмарксисту (Е. Лакло і Ш. Муфф) ..	300
12.4. Соціально-психоаналітичний постмарксист (А. Бадью, С. Жижек та ін.)	302
12.5. «Антитрудовий» постмарксист (Р. Курц та об'єднання «Криза»)	305
12.6. Лібертарний комунітарний постмарксист (лібертарний комунітаризм)...	307
12.7. Деліберативний постмарксист	312
12.8. Субсидіарний постмарксист.....	314
12.9. Глобалістика постмарксисту	317
12.10. Значення ідей постмарксисту для сучасної політичної думки	322
Тема 13. Еволюція парадигми соціального конструктивізму як постнекласичної теорії пізнання.....	326
13.1. Філософські витоки конструктивістської парадигми.....	326
13.2. Сучасний етап розвитку конструктивізму (Е. фон Глазерсфельд, П. Ватцлавік, Ж. Піаже, Дж. Келлі та ін.). Основні ідеї та течії	330
13.3. Еволюція методологічних принципів соціального конструктивізму.....	334
13.3.1. Теорія соціального конструювання реальності П. Бергена і Т. Лукмана	334
13.3.2. Структуралістський конструктивізм П. Бурд'є.....	339
13.3.3. Системний (операціональний) конструктивізм Н. Лумана	342
13.4. Соціальний конструкціонізм та його версії (К. Джерджен, Р. Харре, Б. Девіс, Ж. Шоттер, Дж. Кітсьюз, П. Ібарра, В. Кронен та ін.)	345
13.5. Конструктивістські дослідження науки та техніки (М. Малкей, Д. Блур, Б. Барнс, Б. Латур, С. Вулгар, К. Кнорр-Цетіна та ін.).....	351
13.6. Наукові рефлексії соціального конструктивізму в політичній науці	359
13.7. Конструктивістські інтерпретації безпеки: теорія сек'юритизації (Б. Бузан, О. Вевер, Я. де Вільде, Д. Біго та ін.)	363
Тема 14. Політичні ідеї представників теорії суспільного вибору.....	372
14.1. Суспільний вибір: методологічні особливості формування	372
14.2. Передумови оформлення та генеза теорії суспільного вибору:	375
14.2.1. «Суспільний вибір та індивідуальні цінності» за К. Ерроу.....	376
14.2.2. Теорема серединного виборця Д. Блека	378
14.2.3. Концепції суспільного вибору Дж. Б'юкенена та Г. Таллока	380
14.3. Теорема медіанного виборця за Е. Даунсом, Т. Ромером і Г. Розенталем.....	382
14.4. Роль коаліцій та особливості формування груп інтересів у працях В. Райкера та М. Олсона	385

14.5. Сучасні дослідження теорії суспільного вибору:	389
14.5.1. Д. Мюллер і перспектива розвитку теорії суспільного вибору	389
14.5.2. Трансформаційні процеси в арені колективних дій у працях Е. Остром	391
14.5.3. Теорія суспільного вибору як науковий експеримент	3943
Тема 15. Теорія ігор як методологія аналізу політичної взаємодії.....	398
15.1. Теорія ігор та можливості її застосування в політичній науці	398
15.2. Дж. Нейман, О. Моргенштерн: передумови оформлення та генеза теорії ігор	401
15.3. Некооперативна рівновага або рівновага за Дж. Нешем	404
15.4. Стратегія конфлікту Т. Шеллінга	407
15.5. Нескінченно повторювальні ігри Р. Умана	409
15.6. Кооперативна теорія ігор Л. Шеплі та практичне її застосування Е. Ротом	411
15.7. Рівновага в підіграх Р. Зелтена	415
15.8. Ігри в умовах неповної інформації Дж. Харсані	417
Тема 16. Компаративний метод у політичній науці: аналіз підходів представників	423
16.1. Сутнісні характеристики компаративно-політологічного підходу	423
16.2. Становлення порівняльно-політологічного напрямку (кін. ХІХ – 20-ті рр. ХХ ст.): Е. Фрімен, Дж. Брайс	425
16.3. Порівняльний метод у політичних дослідженнях довоєнного періоду (30–40-і рр. ХХ ст.): К. Шмітт, Г. Дж. Ласкі, А. Зігфрід, Г. Файнер, К. Й. Фрідріх	427
16.4. Р. Макрідіс та Еванстонський семінар (50-ті рр. ХХ ст.): оновлення підходу	431
16.5. Г. Екстайн і Т. Гур: теоретичне поглиблення напрямку та власна версія теорії конгруентності	433
16.6. Компаративно-політологічні дослідження в Європі 60–70-х рр. ХХ ст. С. Роккан	436
16.7. Експансія компаративного підходу в політології (70–80-ті рр. ХХ ст.): Г. Алмонд, С. Верба, С. Гантінгтон, Б. Андерсон	438
16.8. Сучасні компаративно-політологічні дослідження (90-ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.): Дж. Сарторі, А. Лійпгарт, П. Шаран	444
Тема 17. Політична герменевтика: аналіз підходів представників	451
17.1. Герменевтична методологія та можливості її застосування у політичній науці	451
17.1.1. Загальна характеристика герменевтики як методології	451
17.1.2. Можливості застосування герменевтичної методології у політичній науці	456
17.2. Предтечі політичної герменевтики	462
17.3. Психологічна герменевтика В. Дільтея	464

17.4. Онтологічна герменевтика М. Гайдеггера	466
17.5. Історична герменевтика Г.-Г. Гадамера.....	469
17.6. Політична герменевтика П. Рікера	471
17.7. Сучасні тенденції розвитку політичної герменевтики	473
Тема 18. Політичні ідеї представників мережевого аналізу.....	478
18.1. Методологія мережевого аналізу та концепт «політичної мережі» як моделі представництва та реалізації інтересів суб'єктів політичного процесу	478
18.2. Етапи становлення методології мережевого аналізу:.....	484
18.2.1. Фундатори мережевого аналізу (1930-50-і рр. ХХ ст.).....	484
18.2.2. Еволюція мережевого аналізу у 60-80-х рр. ХХ ст.	486
18.2.3. Мережевий аналіз у політичній науці на сучасному етапі розвитку (від 90-х рр. ХХ ст.).....	488
18.3. Інтегративні методики: мережевий інституціоналізм, мережевий менеджмент, мережева комунікативістика:	492
18.3.1. Мережевий інституціоналізм (К. Ансель, С. Роккан)	492
18.3.2. Мережевий менеджмент (Г. Гекло, К. Генф, Л. О'Тул, Д. Ноук та ін.).....	493
18.3.3. Мережева комунікативістика.....	494
18.4. Переваги та недоліки використання мережевого аналізу у політичній науці	495
18.5. Сфери застосування мережевого аналізу у політичній науці	496
Тема 19. Політичні аспекти ідей представників синергетики	502
19.1. Методологічний потенціал синергетики у політичній науці	502
19.2. Тектологія О. Богданова (Малиновського).....	504
19.3. Теорія відкритих органічних систем Л. фон Берталанфі як підгрунтя сучасної соціальної синергетики.....	506
19.4. Некласична кібернетика Н. Вінера як крок до синергетичного розуміння самоорганізації.....	508
19.5. Теорія дисипативних структур І. Пригожина як напрям міждисциплінарного синергетичного підходу	509
19.6. Самоорганізація системи у вченні Г. Хакена	511